

بررسی رابطه‌ی بین پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و هوش هیجانی و خلاقیت دانش آموزان پسر ناحیه ۲ شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲

فرشید رستم زاده

مدرس دانشگاه فرهنگیان ارومیه

rostamzadehfarshid@yahoo.com

زهرا محمدوند

آموزگار ناحیه ۲ ارومیه

z.a.a.a.mohammadvand@gmail.com

صنم اسدی

آموزگار ناحیه ۱ ارومیه

sanam.asadi62@gmail.com

1

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه‌ی بین پخش موسیقی در زنگ فارسی و هوش هیجانی و بروز خلاقیت دانش آموزان پسر ناحیه ۲ شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲ انجام گردید. روش اجرای پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. نمونه‌گیری بصورت تصادفی ساده و برای حجم نمونه از روش فرمول کوکران استفاده شده است و جمع‌آوری اطلاعات به کمک سه پرسشنامه انجام پذیرفته می‌باشد. جامع آماری مورد مطالعه دانش آموزان ابتدایی پسر ناحیه ۲ ارومیه است. تحلیل داده‌های حاصل از پژوهش نشان داد که رابطه‌ی میان استفاده پخش موسیقی در زنگ فارسی با هر دو متغیر هوش هیجانی و خلاقیت دانش آموزان رابطه مثبت و معنی‌داری است. این نتایج می‌تواند مورد استفاده مدیران آموزشی، مدیران مدارس و معلمان مقطع ابتدایی ناحیه ۲ ارومیه قرار بگیرد.

واژگان کلیدی: موسیقی کودکانه، هوش هیجانی، خلاقیت

مقدمه

بیان مسأله

در قرن حاضر که فشارهای روانی بر زندگی انسانها سایه افکنده است، توانایی مهار هیجانهای ناگوار بر حفظ سلامت روان تأثیر به‌سزایی خواهد داشت. افرادی که در تنظیم هیجان‌های خود مهارت ندارند، نمی‌توانند حالات هیجانی منفی را از طریق فعالیتهای خوشایند جبران نمایند. مایر و سالوی چنین مهارتی را هوش هیجانی نامیدند (نعمتی سوگولی تپه، ۱۳۹۶). هوش هیجانی، توانایی درک، مدیریت و تنظیم احساسات، ارتقای تفکر سازگاران و درک معنا و پیامدهای هیجان‌ها است (کوئیلز-روبرس، اوسان بی، لوزانو بلاسکو و سالورا، ۲۰۲۳: ۱). دانش‌آموزانی که از توانایی‌های هیجانی مناسبی برخوردار نیستند با مسائل انضباطی بیشتری مواجه می‌گردند و ممکن است رفتارهای انحرافی بیشتری از آنها سر بزند (کیانی، کیانی، مختاری و

شیرمحمدی، ۱۳۹۷: ۱۷۷). در حالی که تعداد و دامنه برنامه‌های مداخله‌ای به منظور آموزش هوش هیجانی در حال افزایش است و در محیط‌های مختلف به کار گرفته می‌شود و از طریق افزایش توان کنترل و تقویت راهبردهای رویایی کارآمد به افراد و به ویژه کودکان و نوجوانان کمک می‌کند تا هوش هیجانی شان را بهبود ببخشند (طایفه مهدی خان، احدی؛ دلخواه، بهرامی و باقری، ۱۳۹۶: ۱۸۴)، استفاده از موسیقی نیز می‌تواند در افزایش توانایی هوش هیجانی و در کاهش ریشه‌های افسردگی مثل خشم، ناکامی، غمگینی و اضطراب کمک کند و در بهبود الگوهای رفتاری نقش داشته باشد (نعمتی سوگولی تپه، ۱۳۹۶). موسیقی را نوعی زبان، همچون زبان‌های رایج دنیا می‌دانند که منطقه‌های خاص خود را در مغز دارد و همانند زبان، درک آن نیازمند آموزش است و لی در کشور ما و در برنامه آموزشی مدارس توجه چندانی به آن نمی‌شود (صابری، ۱۳۹۶). خلاقیت نیز به عنوان یک هدف آموزشی ارزشمند هیچ‌گاه در خلأ حاصل نمی‌شود، بلکه حصول و بروز آن در ساحت‌های مختلف، مستلزم پیش‌بینی مجموعه‌ای از بسترها و شرایط اولیه است (امینی، رحیمی و منتظر، ۱۳۹۸: ۸۱). موسیقی به راحتی می‌تواند مسیر روشن و لذت بخشی را فراروی فرد، به دور از هرگونه سختی و مرارت و رنج طاق‌فرا بگستراند و او را به سوی سرچشمه خلاقیت رهنمون سازد (اخشابی و درتاج، ۲۰۲۲: ۸۵۷). خلاقیت توانایی فرآیندهای ذهنی است که به خلق راه حلها، ایده‌ها، ادراکات، نظریه‌ها یا تولیداتی منحصر به فرد منجر می‌شود، همه افراد استعداد خلاقیت دارند و خلاقیت را می‌توان به روش‌های مختلف در آنها بهبود بخشید و یا سرکوب نمود (فیدن و اوزتارک، ۲۰۱۵).

با عنایت به تبیین متغیرهای مورد مطالعه محقق در پی آن است که رابطه‌ی بین پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و افزایش هوش هیجانی و خلاقیت دانش‌آموزان پسر ناحیه ۲ شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲ را بررسی کند.

اهمیت و ضرورت

با توجه به تاثیر مثبت موسیقی بر روح و روان افراد و رابطه درس فارسی با درک و احساس دانش‌آموزان ضرورت بررسی رابطه بین پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و افزایش هوش هیجانی و خلاقیت دانش‌آموزان احساس می‌شود. موسیقی ابزاری است که می‌تواند به طور مستقیم بر سطح عاطفه، احساس و تصویرسازی ذهنی و به طور غیر مستقیم بر شناخت فرد اثرگذار باشد. رفتار آشفته نتیجه‌ی نبود هارمونی (هماهنگی) در وجود فرد است و موسیقی می‌تواند برای برگرداندن این هماهنگی و نظم و در نتیجه سلامتی به فرد به کار رود (سلطانی، ۱۳۹۰: ۳۵). دستاوردهای پژوهشها از اثرهای مثبت موسیقی بر مغز خبر می‌دهند. برخی موسیقی را سبب کاهش درد در بیماران دانسته‌اند؛ آنچنان که گوش سپردن به موسیقی به طور چشمگیری از نیاز به مصرف داروهای ضد درد کاسته است (نیلسون، ۲۰۰۵: ۹۷). نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که آموزش موسیقی اثری مثبت بر خلاقیت دانش‌آموزان دارد و به بهبود خلاقیت کلی آن‌ها می‌انجامد. همچنین، آموزش موسیقی به بهبود کیفیت هر یک از ابعاد چهارگانه‌ی خلاقیت، سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف پذیری، کمک می‌کند (صابری، ۱۳۹۶). موسیقی در توسعه مهارت‌های شنیداری و یادگیری دانش‌آموزان مدارس و همچنین کودکان موثر بوده است (اخشابی و درتاج، ۲۰۲۲: ۸۵۷). خواندن اشعار کودکانه همراه با موسیقی به کودکان کمک می‌کند که بتوانند الگوهای صوتی را شناسایی کرده و از طریق تمرین و تکرار بیشتر بیاموزند و اشعار متن ترانه‌ها را حفظ نمایند، این کار به آمادگی بیشتر کودک برای یاد گرفتن خواندن و نوشتن و شمارش کمک می‌کند (اخشابی و درتاج، ۲۰۲۲: ۸۵۷). استفاده از موسیقی با ریتم ملایم و آرامش بخش می‌تواند در کاهش ریشه‌های افسردگی مثل خشم، ناکامی، غمگینی و اضطراب کمک کند و در بهبود الگوهای رفتاری نقش داشته باشد. موسیقی درمانی در سلامت شناختی، فیزیکی و هیجانی افراد نیز نقش دارد و از طریق نظمی که در ترتیب نت‌های مختلف وجود دارد و نیز به واسطه کلام، سلامت روان افراد را تقویت می‌کند (نعمتی سوگولی تپه، ۱۳۹۶). موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان با هوش هیجانی در رابطه است. دانش‌آموزانی که در این ویژگی از سطوح بالاتری برخوردارند از خلاقیت، نمرات

بالاتر و موفقیت تحصیلی بیشتری برخوردارند (کیمیایی، رفتار و سلطانی فر، ۱۳۹۰: ۱۵۶). موسیقی در کودکان خردسال، سرعت رشد مغز را به ویژه در مناطقی از مغز که مسئول پردازش صدا، رشد زبان، درک گفتار و مهارت خواندن است، تسریع می کند (نعمتی سوگولی تپه، ۱۳۹۶). امید می رود نتایج حاصل از این تحقیق بتواند مورد استفاده مدیران آموزشی، مدیران مدارس و معلمان مقطع ابتدایی ناحیه ۲ ارومیه قرار بگیرد.

ادبیات و پیشینه

ادبیات نظری

موسیقی: امروزه بسیاری از پژوهشگران در سراسر جهان به موسیقی و تاثیرات نوروفیزیولوژیک آن توجه دارند. در حوزه روانشناسی، موسیقی را نوعی زبان همچون زبان‌های رایج دنیا می‌دانند که منطقه‌های خاص خود را در مغز دارد و همانند زبان درک آن نیازمند آموزش است (صابری، ۱۳۹۶). موسیقی علاوه بر تاثیر مستقیمی که بر سایر هنرها دارد همواره با انسان نیز در تعامل است آنچنان که امروزه حتی از آن به عنوان ابزاری برای جهت دهی به پدیده‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی استفاده می‌کنند (ضرغامی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۳). موسیقی ابزاری است که می‌تواند به طور مستقیم بر سطح عاطفه، احساس و تصویرسازی ذهنی و به طور غیر مستقیم بر سطح شناخت فرد اثرگذار باشد. رفتار آشفته نتیجه نبود هارمونی هماهنگی در وجود فرد است و موسیقی می‌تواند برای برگرداندن این هماهنگی و نظم و در نتیجه سلامتی فرد به کار رود (سلطانی و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۵). گوش سپردن به موسیقی به میزان چشمگیری از نیاز به مصرف داروهای ضد درد کاسته است (صابری، ۱۳۹۶). بررسی ارتباط اثر آموزش موسیقی بر خلاقیت دانش آموزان از اهمیت بالایی برخوردار است (صابری، ۱۳۹۶). ریتر و فرگوسن (۲۰۱۷) معتقدند که خواندن اشعار کودکان به آنها کمک می‌کند که بتوانند الگوهای صوتی را شناسایی کرده و از طریق تمرین و تکرار، بیشتر بیاموزند و اشعار متن ترانه را حفظ نمایند. این کار به آمادگی بیشتر کودک برای یادگرفتن خواندن و نوشتن و شمارش و به طور کلی افزایش خلاقیت کمک می‌کند. نتایج برخی مطالعات بین آموزش و یادگیری موسیقی و خلاقیت و افزایش هوش هیجانی را ارتباطی مستقیم و معنادار گزارش کرده اند (صابری، ۱۳۹۶). اسماعیل و همکاران (۲۰۲۰) در یک مطالعه مروری به مطالعات ده سال گذشته اشاره کرده اند که بر اثربخشی آموزش موسیقی را بر افزایش خلاقیت تأیید کرده است (اخشابی و درتاج، ۲۰۲۲: ۸۵۶).

هوش هیجانی: هوش هیجانی، توانایی درک، مدیریت و تنظیم احساسات، ترویج تفکر انطباقی و درک معنا و پیامدهای احساسات است. این فرآیند مدیریت، تنظیم و انطباق به فرد اجازه می‌دهد تا از نظر فکری، اجتماعی و عاطفی رشد کند. احساسات خود و دیگران را بهتر درک کند و به سازگاری اجتماعی کمک کند (کوئیلز-روبرس، اوسان بی، لوزانو بلاسکو و سالورا، ۲۰۲۳: ۱). توانایی‌های هوش هیجانی را به چهار زمینه زیر تقسیم می‌کنند 1- توانایی درک و تشخیص دقیق هیجان‌های خود و دیگران، 2- توانایی استفاده از هیجان‌ها برای تسهیل تفکر، 3- توانایی درک معانی هیجان‌ها، 4- توانایی مدیریت و اداره کردن هیجان‌ها. شکل‌گیری اجزای هوش هیجانی، ابتدا در سال‌های اولیه زندگی کودک انجام می‌گیرد اگر چه شکل‌گیری این ظرفیت‌ها در خلال سال‌های مدرسه نیز ادامه پیدا می‌کند، توانایی‌هایی هیجانی‌ای که کودکان بعدها در زندگی کسب می‌کنند بر پایه این آموخته‌های سال‌های اول قرار دارد و این توانایی‌ها مبنای احساسی تمام یادگیری‌هاست. (کیانی، کیانی، مختاری و شیرمحمدی، ۱۳۹۷: ۱۷۹-۱۷۸). گزارش مرکز ملی برنامه‌های بالینی نوزادان 7 به این نکته اشاره می‌کند که آگاهی کودک از وقایع مختلف یا توانایی خواندن زود هنگام به اندازه ملاک‌های هیجانی و اجتماعی نمی‌تواند موفقیت کودک را در مدرسه پیش‌بینی کنند، ملاک‌هایی همچون متکی به نفس و علاقه مند بودن، دانستن این که چه نوع رفتاری از آنان انتظار می‌رود و

چگونه در اوج تکانه بد رفتاری، جلوی خود را بگیرند، اینکه بتوانند صبر کنند، از دستورات پیروی کنند و برای درخواست کمک به معلمان رجوع کنند و هنگام همراهی با کودکان دیگر خواسته های خود را بیان نمایند (کیمیایی، رفتار و سلطانی فر، ۱۳۹۰: ۱۵۴). مودیونو (۲۰۱۹)، دلو و لشم (۲۰۱۷)، سوپروویولا (۲۰۱۲) و ابی ناگیوم (۲۰۱۱) اظهار کرده اند که هوش هیجانی به شدت با خلاقیت و عملکرد تحصیلی همبستگی دارد، زیرا احساسات نقش کلیدی در شناخت انسان دارند (کوئیلز-روبرس، یوسان، لوزانو بلاسکو و سالورا، ۲۰۲۳: ۱)

خلاقیت: نیروی انسانی هوشمند و خلاق، عامل اساسی پیشرفت جامعه و دستیابی به بهرهوری پایدار است. به همین جهت پرورش خلاقیت مدتهاست در دستور کار نظامهای آموزشی قرار گرفته است. خلاقیت یکی از مفاهیم روانشناسی است که به سادگی قابل تعریف نیست (اخشابی و درتاج، ۲۰۲۲: ۸۵۷). مهمترین عامل در رشد و پیشرفت بشر در تمام زمینه ها خلاقیت است. خلاقیت نقش حیاتی در بهبود و تکامل زندگی انسانها دارد، به همین دلیل خلاقیت، عامل مهمی در بقای جوامع در محیط پر رقابت کنونی و مملو از مسائل و مشکلات است؛ به طوری که امروزه خلاقیت و نوآوری و ایجاد تغییر و دگرگونی مثبت در دانش آموزان، امری مهم و ضروری به نظر می رسد (امینی، رحیمی و منتظر، ۱۳۹۸: ۸۲). خلاقیت توانایی ارتباط دادن عناصر و مفاهیم بصری می باشد که قبلاً هرگز مورد استفاده قرار نگرفته اند یا توانایی حل مشکل در ارتباطات است (سران، ۲۰۲۲: ۵۷۸). به علاوه، تردیدی وجود ندارد که خلاقیت و نوآوری، در رشد و توسعه علم بسیار مهم بوده و از جمله مهارت هایی است که برای حل مساله و مواجهه با مسائل زندگی روزمره، بسیار لازم و ضروری است. آنچه مسلم است اینکه ایجاد و رشد خلاقیت دانش آموزان همواره یکی از سیاستها و اهداف اصلی نظامهای آموزشی در مقاطع تحصیلی مختلف بوده است. زیرا رشد خلاقیت یادگیرندگان، اصولاً بسترهای لازم را برای رشد و پیشرفت جوامع انسانی در ابعاد گوناگون فراهم کرده و در عین حال زمینه پویایی و نوآوری نهادهای آموزشی و همراهی برنامه های درسی آنها را با تغییرات و تحولات شتابان زمانه ایجاد می کند (امینی، رحیمی و منتظر، ۱۳۹۸: ۸۳). نظیر (۲۰۲۰)، قیدن و اوزاتارک (۲۰۱۵) معتقدند که خلاقیت توانایی فرآیندهای ذهنی است که به خلق راه حلها، ایدهها، ادراکات، نظریه ها یا تولیداتی منحصر به فرد منجر می شود. تورنس به عنوان یکی از پیشگامان پژوهش در مورد خلاقیت و تفکر خلاق معتقد است همه افراد استعداد خلاقیت دارند و خلاقیت را می توان به روشهای مختلف در آنها بهبود بخشید و یا سرکوب نمود (اخشابی و درتاج، ۲۰۲۲: ۸۵۷).

ادبیات تجربی

اکبری مطلق (۱۳۹۴) در پژوهش خود نشان داد که یادگیری موسیقی میتواند منجر به تغییرات چشمگیر در کارکردهای ذهنی هیجانی، شناختی و رفتاری در فعالیتهای مختلف روزمره شود (اکبری مطلق، ۱۳۹۴: ۶۶). نتایج پژوهشهای محمودعلیلو، هاشمی نصرت آباد و فرشباغ مانی صفت (1394)؛ جنگی، شیرآبادی، جانی و پوراسمعیلی (۱۳۹۴)؛ عطاری، شفیع آبادی و سلیمی (۱۳۹۰) نشان می دهند که هنر و هنردرمانی از جمله موسیقی از روشهایی است که بر کاهش هیجان های منفی کودکان تأثیرگذار است و سبب افزایش هیجان های مثبت از جمله میزان هوش هیجانی کودک می شود (طایفه مهدی خان، احدی، داخواه، بهرامی و باقری، ۱۳۹۷: ۱۸۴). پژوهشهای فزایی و عشایری (۱۳۹۷)، امینی و دهیادگاری (۱۳۹۴) و عدل هریس (۱۳۹۳) نیز نشان می دهد که نیاز به موسیقی در برنامه های مدرسه قابل ملاحظه است و دانش آموزان از آن استقبال می کنند و با موسیقی فضایی فعال و پرانرژی ساخته می شود (اخشابی و درتاج، ۱۴۰۱: ۸۵۷). همچنین پژوهش لوبتین (۲۰۱۴) که در بین کودکان انجام شد، نشان داد که آموزش موسیقی به کودکان به بهره مندی آنها از همه ی توانایی های فکری اجتماعی شان از جمله توانایی هوش هیجانی می انجامد و سبب بروز خلاقیت در آنها می شود. (صابری، ۱۳۹۶). همچنین کولسان و بارک (۲۰۱۳) در پژوهش خود که در در کلاسهای موسیقی مدارس ابتدایی آمریکا انجام شد، نشان دادند که موسیقی و ریتم های

موسیقایی بر خلاقیت دانش آموزان اثرگذار است و دانش آموزان مستعدتر در زمینه ی موسیقی، در سایر مهارتهای یادگیری نیز خلاقیت دارند (اخشابی و درتاج، ۱۴۰۱: ۸۵۷). یورکییتی (۲۰۰۷) نیز بر این باور است که آموزش هنر در مدارس، زمینه ی بروز خلاقیت دانش آموزان را فراهم می آورد (اخشابی و درتاج، ۱۴۰۱: ۸۵۷).

هدف کلی

بررسی رابطه ی میان پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و افزایش هوش هیجانی و خلاقیت دانش آموزان پسر ناحیه ۲ شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲

اهداف فرعی

۱- بررسی رابطه ی میان پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و افزایش هوش هیجانی پسر ناحیه ۲ شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲. ۲- بررسی رابطه ی میان پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و افزایش خلاقیت دانش آموزان پسر ناحیه ۲ شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲. ۳- بررسی رابطه ی میان پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و افزایش هوش هیجانی و خلاقیت دانش آموزان پسر ناحیه ۲ شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲. ۴- بررسی رابطه ی میان افزایش هوش هیجانی و بروز خلاقیت دانش آموزان پسر ناحیه ۲ شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲

فرضیات

۱. میان پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و افزایش هوش هیجانی پسر ناحیه ۲ شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲ رابطه وجود دارد.
۲. میان پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و افزایش خلاقیت دانش آموزان پسر ناحیه ۲ شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲ رابطه وجود دارد.
۳. بررسی رابطه ی میان پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و افزایش هوش هیجانی و خلاقیت دانش آموزان پسر ناحیه ۲ شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲ رابطه وجود دارد.
۴. میان افزایش هوش هیجانی و بروز خلاقیت دانش آموزان پسر ناحیه ۲ شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲ رابطه وجود دارد.

روش تحقیق

پرسشنامه استاندارد مصرف موسیقی پرسشنامه ای محقق ساخته است که بر اساس مقیاس پنج گزینه ای لیکرت تنظیم شده است. از روایی صوری و روایی محتوایی برای تعیین روایی پرسشنامه استفاده و طی آن از نظر متخصصین از جمله اساتید و متخصصین در این زمینه این پژوهش بهره گرفته شده است. به منظور تعیین پایایی پرسشنامه، محسنی (۱۳۹۲)، یک نمونه اولیه انتخاب شد و سپس با استفاده از داده های به دست آمده از این پرسشنامه ها و به کمک نرم افزار آماري SPSS میزان ضریب الفای کرونباخ محاسبه شد. از آنجایی که مقدار بدست آمده آلفای کرونباخ برای این متغیر در نرم افزار SPSS ۰/۷۶ بدست آمد چون بزرگتر از مقدار ۰/۷ می باشد پایایی پرسشنامه تایید می شود. روش اجرای پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. نمونه گیری بصورت تصادفی ساده و برای حجم نمونه از روش فرمول کوکران استفاده شده است. جامع آماري مورد مطالعه دانش آموزان ابتدایی پسر ناحیه ۲ ارومیه است. پرسشنامه خلاقیت دانش آموزان پرسشنامه ای محقق ساخته می باشد که ه

عنوان عامل کنترل و ارزیابی بیرونی مورد استفاده قرار می گیرد یعنی ملاکی که به عنوان شاخص اعتبار برای محاسبه همبستگی آن با آزمون خلاقیت دانش آموزان مورد استفاده است. پرسشنامه هریک از دانش آموزان را از نظر داشتن درجاتی از عوامل چهارگانه تشکیل دهنده خلاقیت (سیالی، ابتکار، انعطاف پذیری و بسط) و خلاقیت بطور کلی و در مقیاس لیکرت ارزیابی می کند. برای سنجش روایی پرسشنامه از روش محتوایی استفاده گردید بدین صورت که نظرات استادان صاحب نظر در زمینه موضوع خلاقیت مفاهیم خلاقیت در ابعاد سیالی؛ انعطاف پذیری، بسط و ابتکار مورد سوال واقع و تأیید گردید. در عین حال طبق تحقیقات دکتر عابدی آزمون خلاقیت مورد نظر هم از نظر روایی همزمان (با اجرای همزمان آزمون اصلی خلاقیت تورنس و آزمون خلاقیت دکتر عابدی نتایج معنی داری از همبستگی بین عوامل چهارگانه هر دو آزمون بدست آمده است. مثلاً همبستگی بین دو خرده آزمون ابتکار (۴۹۷٪ = r) و بین دو خرده آزمون سیالی (۴۶۸٪ = r) بوده است). ضمناً آزمون مورد استفاده نیز از نظر روایی محتوی (نظر صاحب نظران) مورد تأیید استاد راهنما قرار گرفته است. براساس تحقیقات کفایت اعتبار کل آزمون ۲۷٪، مقیاس سیالی ۰۹٪، مقیاس انعطاف پذیری ۱۳٪، مقیاس ابتکار ۱۵٪ و مقیاس بسط ۲۴٪ گزارش گردیده که ضرایب بدست آمده در سطح ۵٪ معنی دار هستند. در مورد آزمون نگرشهای فرزند پروری والدین، اعتباریابی پرسشنامه با استفاده از روش همزمان توسط کفایت صورت گرفته که در نتیجه برای مقیاس سلطه گری ضریب اعتبار ۳۵٪، مقیاس وابستگی شدید ۲۹٪ و برای مقیاس سهل انگاری ۴۶٪ بدست آمده که در سطح ۰۱٪ معنی دار است. کتابچه راهنمای آزمون خلاقیت دکتر عابدی ضریب پایایی کل آزمون را بین ۸۰٪ تا ۹۰٪ ذکر کرده است. براساس نتایج تحقیقات انجام شده توسط عابدی پایایی آزمون خلاقیت مورد استفاده که از طریق آزمون مجدد بر روی دانش آموزان مدارس راهنمایی تهران در سال ۱۳۶۳ بدست آمده در چهار بخش آزمون به این شرح است: ضریب پایایی بخش سیالی ۸۵٪، بخش ابتکار ۸۲٪، بخش انعطاف پذیری ۸۵٪، در بخش بسط ۸۰٪ بوده است (عابدی، ۱۳۷۲) ضریب همسانی درونی با استفاده از آلفای کرونباخ برای خرده آزمون های سیالی، انعطاف پذیری، ابتکار و بسط روی ۲۲۷۰ دانش آموز اسپانیایی به ترتیب ۷۵٪، ۶۶٪، ۶۱٪ و ۶۱٪ بدست آمده است و نتایج تحقیقات عابدی حاکی است در روش آزمون - بازآزمون که بر روی ۵۸ دانش آموز با فاصله ۱۵ روز اجراء گردیده ضرایب همبستگی خرده آزمونها سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف پذیری در اجرای اول و دوم به ترتیب ۲۳٪، ۴۴٪، ۶۱٪ و ۵۹٪ به دست آمده است که جز مقوله سیالی، ضرایب همبستگی بقیه مقولات در حد ۱٪ در صد معنی دار است و در روش ضریب همسانی درونی آلفای کرونباخ نیز ضریب همسانی درونی برای ۸۱۹ دانش آموز در خرده آزمونها سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف پذیری، به ترتیب ۶۷٪، ۴۸٪، ۶۸٪ و ۵۵٪ به دست آمده که در حد ۱٪ معنی دار است. در روش همبستگی هر سوال با نمره کل آزمون نیز نتایج در سطح ۱٪ معنی دار بوده است (دائمی، ۱۳۸۳). در تحقیقی که کفایت در موضوع موصوف انجام داده بود میزان پایایی پرسشنامه با استفاده از روش تصنیف و فرمول اسپیرمن - براون را ۹۰٪ برای کل آزمون، مقیاس سیالی ۸۸٪، مقیاس انعطاف پذیری ۷۷٪، مقیاس ابتکار ۹۳٪ و بسط ۹۳٪ گزارش شده که همه نتایج در سطح کمتر از ۵٪ معنی دار می باشد. با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای میزان خلاقیت کل، مقیاس سیالی، مقیاس انعطاف پذیری، ابتکار و بسط به ترتیب نتایج ۷۸٪، ۷۸٪، ۷۸٪، ۷۳٪ و ۷۰٪ گزارش شده است که این نتایج نیز در سطح کمتر از ۵٪ معنی دار است. با وجود این استدلال آماری قابل قبول، لازم است یادآوری گردد عوامل مختلفی می تواند در وجود، بروز و ارزیابی خلاقیت آزمودنی ها دخالت داشته باشد بنابراین شایسته است همواره جانب احتیاط رعایت و با استناد به نتایج مطلوب اجرای این قبیل آزمونها از زدن برچسب خلاق، غیرخلاق و... به افراد خودداری گردد. در مورد آزمون سنجش نگرشهای فرزند پروری والدین، تحقیقات کفایت حاکی است که با استفاده از روشهای تصنیف و آلفای کرونباخ ضریب پایایی برای کل آزمون و مقیاسهای فرعی سلطه گری، وابستگی شدید و سهل انگاری با استفاده از فرمول اسپیرمن - براون، به ترتیب ۲۲٪، ۲۰٪، ۱۶٪، ۱۱٪ و ۱۱٪ بوده است که به جز مقیاسهای سلطه گری و سهل انگاری در سطح ۵٪ معنی دار می باشد. در روش آلفای کرونباخ که بر اساس

محاسبه واریانسها بدست می آید کل آزمون ۳۲٪، مقیاس سلطه گری ۲۶٪، مقیاس وابستگی شدید ۲۲٪ و مقیاس سهل انگاری ۱۹٪. بدیهی است ضرایب بدست آمده در سطح کمتر از ۰/۰۰۱ معنی دار می باشد. پرسشنامه هوش هیجانی صفت - فرم کودکان^۱ توسط ماورولی و همکاران در سال 2008 و با اقتباس از پرسشنامه هوش هیجانی صفتی پترایدز و فارنهام (2001) ساخته شده است. پرسشنامه هوش هیجانی صفت - فرم کودکان برای کودکان 8 تا 12 سال است. این پرسشنامه 75 (در هنجار ایرانی 69 سؤال) سؤال دارد که شامل 9 خرده مقیاس انطباق پذیری، آمادگی عاطفی، ادراک هیجانی ابزار هیجانی، تنظیم هیجانی، تکانشی پایین، ارتباط با همسالان، عزت نفس و خودانگیزگی است. این پرسشنامه در مقیاس لیکرت 5 گزینه ای است. نسخه انگلیسی هوش هیجانی صفت فرم کودکان نشان از سطح رضایت بخشی از همسانی درونی 0/79 و پایایی در یک دوره 3 ماهه $r=0/79$ گزارش شده است (ماورولی و همکاران، 2008)؛ همچنین، سطح رضایت بخشی از همسانی درونی آلفای کرنباخ برابر با 0/72 و فاصله زمانی سه ماهه $r=0/79$ گزارش شده است (ماورولی و سانچز - روز، 2011). این پرسشنامه در ایران و در پژوهش ناظمی مقدم و همکاران (1396) مورد بررسی قرار گرفت. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی با روش مؤلفه های اصلی، علاوه بر عامل کلی، 9 عامل به نام های انطباق پذیری، آمادگی عاطفی، ابزار هیجانی، تنظیم هیجانی، تکانشی پایین، ارتباط با همسالان، عزت نفس و خودانگیزگی را برای این پرسشنامه مورد تأیید قرارداد. پایایی مقیاس بر حسب ضرایب آلفای کرنباخ 0/59 تا 0/89 گزارش شد.

7

یافته ها

جدول ۱- شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهش

	N	Range	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Variance
پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی	30	9.00	19.00	28.00	724.50	24.1500	3.606
هوش هیجانی	30	10.00	20.00	30.00	752.50	25.0833	8.381
خلاقیت	30	7.00	21.00	28.00	711.50	23.7167	3.426
Valid N (listwise)	30						

طبق یافته های جدول ۱ برای متغیر پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی مجموع برابر با ۷۲۴،۵۰، میانگین برابر با 24.1500 و واریانس برابر با 3.606 است. برای متغیر هوش هیجانی مجموع برابر با 752.50، میانگین برابر با 25.0833 و واریانس برابر با 8.381 می باشد و برای متغیر خلاقیت مجموع برابر با 711.50، میانگین برابر با 23.7167 و واریانس برابر با 3.426 است.

جدول ۲ - همبستگی پیرسون متغیرهای پژوهش

	پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی	هوش هیجانی	خلاقیت
Pearson Correlation	1	.355	.371
Sig. (2-tailed)		.054	.044
N	30	30	30

¹ TEIQue-CF

هوش هیجانی	Pearson Correlation	.355	1	.458
	Sig. (2-tailed)	.054		.011
	N	30	30	30
خلاقیت	Pearson Correlation	.371	.458	1
	Sig. (2-tailed)	.044	.011	
	N	30	30	30

طبق یافته های جدول ۲ بین متغیر پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و متغیر هوش هیجانی همبستگی پیرسون با سطح معنی داری $r=0.054$ برابر با 0.355 می باشد. بین متغیر پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و متغیر خلاقیت همبستگی پیرسون با سطح معنی داری $r=0.044$ برابر با 0.371 بوده و بین متغیر هوش هیجانی و خلاقیت همبستگی پیرسون با سطح معنی داری $r=0.011$ برابر با 0.371 است.

جدول ۳- همبستگی اسپیرمن متغیرهای پژوهش

		پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی	هوش هیجانی	خلاقیت
پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی	Correlation Coefficient	1.000	.306	.271
	Sig. (2-tailed)	.	.100	.148
	N	30	30	30
هوش هیجانی	Correlation Coefficient	.306	1.000	.498
	Sig. (2-tailed)	.100	.	.005
	N	30	30	30
خلاقیت	Correlation Coefficient	.271	.498	1.000
	Sig. (2-tailed)	.148	.005	.
	N	30	30	30

طبق یافته های جدول ۳ بین متغیر پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و متغیر هوش هیجانی همبستگی اسپیرمن با سطح معنی داری $r=0.1$ برابر با 0.306 می باشد. بین متغیر پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و متغیر خلاقیت همبستگی اسپیرمن با سطح معنی داری $r=0.148$ برابر با 0.271 بوده و بین متغیر هوش هیجانی و خلاقیت همبستگی اسپیرمن با سطح معنی داری $r=0.005$ برابر با 0.498 است.

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاضر به تفکیک فرضیه ها مطرح شده است. نتایج احصاء شده از این تحقیق حاکی از آن است که همبستگی پیرسون بین متغیر پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی و متغیر هوش هیجانی با سطح معنی داری $r=0.054$ برابر با 0.355 و همبستگی اسپیرمن با سطح معنی داری $r=0.1$ برابر با 0.306 می باشد، در نتیجه در نتیجه تأثیر پخش موسیقی کودکانه در زنگ فارسی بر هوش هیجانی دانش آموزان رابطه ای مستقیم و معنی دار است. محقق در راستای تبیین این فرضیه،

نظریه ضرغامی و همکاران (۱۳۹۲)، موسیقی علاوه بر تاثیر مستقیمی که بر سایر هنرها دارد همواره با انسان نیز در تعامل است آنچنان که امروزه حتی از آن به عنوان ابزاری برای جهت دهی به پدیده‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی استفاده می‌کنند، مطرح می‌کند که با فرضیه محقق همخوانی دارد. نتایج دیگر این پژوهش این است که بین متغیر پخش موسیقی کودکان در زنگ فارسی و متغیر خلاقیت همبستگی پیرسون با سطح معنی داری $r=0.044$ برابر با 0.371 و همبستگی اسپیرمن با سطح معنی داری $r=0.148$ برابر با 0.271 بوده، پس تاثیر پخش موسیقی کودکان در زنگ فارسی بر خلاقیت دانش آموزان رابطه ای مستقیم و معنی دار است. که این فرضیه با نظریه اسماعیل و همکاران (۲۰۲۰) که اثربخشی آموزش موسیقی را بر افزایش خلاقیت تأیید کرده اند، هم پوشانی دارد. همچنین نتیجه دیگر احصاء شده از این پژوهش حاکی از تاثیر مثبت و معنی دار پخش موسیقی کودکان بر هوش هیجانی و خلاقیت دانش آموزان است، که این فرضیه با نظریه صابری (۱۳۹۵) که متعقد است بین موسیقی و افزایش هوش هیجانی و خلاقیت را ارتباطی مستقیم و معنادار وجود دارد، مطابق است. نتیجه دیگر پژوهش حاکی از آن است که بین متغیر هوش هیجانی و خلاقیت همبستگی پیرسون با سطح معنی داری $r=0.011$ برابر با 0.371 و همبستگی اسپیرمن با سطح معنی داری $r=0.005$ برابر با 0.498 است. در نتیجه میان هوش هیجانی و خلاقیت رابطه‌ای مسقیم و معنی دار وجود دارد. و این فرضیه با نظریه مودیونو (۲۰۱۹)، دلو و لشم (۲۰۱۷)، سوبرویولا (۲۰۱۲) و ابی ناگبوم (۲۰۱۱) که اظهار کرده اند هوش هیجانی به شدت با خلاقیت و عملکرد تحصیلی همبستگی دارد، مطابقت دارد.

9

منابع

- اکبری مطلق، مریم، مقایسه ویژگیهای عصب روانشناختی کودکان فراگیر موسیقی و عادی دوره دبستان، فصلنامه علمی پژوهشی عصب روانشناسی، شماره اول، دوره اول، ۱۳۹۴، ۶۶.
- امینی، محمد، رحیمی، حمید و منتظر، مرجان، آسیب شناسی رشد خلاقیت دانش آموزان در نظام آموزشی ایران (مورد مطالعه: مدارس دوره متوسط اول کاشان)، فصلنامه علمی، پژوهشی ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، دوره نهم، شماره یک، تابستان ۹۸، ۸۱-۸۳.
- صابری، افسانه، تاثیر آموزش موسیقی بر خلاقیت دانش آموزان، دوفصلنامه علمی - پژوهشی دانشگاه هنر، دوره دوم، بهار ۱۳۹۶، ۱۰۳-۱۰۵.
- کیانی، آرزو؛ کیانی، سحر؛ مختاری، رضا و شیرمحمدی، نسیم، بررسی رابطه رفتارهای استرسزا با تنظیم هیجانی، هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی در دانشجویان، مجله دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره شانزدهم، شماره سوم، پی در پی ۱۰۴، بهار ۱۳۹۷، ۱۷۷-۱۷۸.
- کیمیایی، سید علی؛ رفتار، محمدرضا؛ سلطانی فر، عاطفه، آموزش هوش هیجانی و اثربخشی آن بر کاهش پرخاشگری نوجوانان پرخاشجوی، پژوهش های روان شناسی بالینی و مشاوره، دوره اول، شماره یکم، تابستان ۱۳۹۰، ۱۸۴.
- طایفه مهدی خان، هلیا؛ احدی، حسن؛ دلخواه، مسعود؛ بهرامی، هادی و باقری، فریبرز، بررسی اثربخشی تئاتر پداگوژیک بر ارتقاء سطح هوش هیجانی در کودکان ۷-۱۲ ساله شهر تهران، فصلنامه علمی، پژوهشی ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، دوره هشتم، شماره یک، تابستان ۱۳۹۷، ۱۸۴.
- نعمتی سوگلی تپه، فاطمه، تاثیر موسیقی ملایم بر هوش هیجانی دانشجویان، چهارمین کنفرانس توانمندسازی جامعه در حوزه علوم انسانی و مطالعات روانشناسی، ۱۳۹۶، ۲-۳.
- Akshabi M, Dortaj F. (2022). **Identify mediating variables in the connection between music education and creativity increase.** J of Psychological Science. ۲۱(۱۱۳). ۸۵۷-۸۵۳.
- Ceran, Selma. (2022). **The relationships between secondary school students' visual creativities in art and their attitudes towards graphic design.** International Journal of Research in Education and Science (IJRES). 8(3).576-578.

5th International Conference in Management & Industry

22 August 2023 - Online

Quílez-Robres, Alberto; Us´an, Pablo; Lozano-Blasco, Raquel and Salavera, Carlos. (2023). **Emotional intelligence and academic performance: A systematic review and meta-analysis.** Thinking Skills and Creativity 49 (2023) 101355. 1-2.